

Nässjö stad i ecklesiastikt hänseende.

Nässjö församling och kyrkofullmäktige.

Nässjö stadskyrka.

Nässjö stad bildar tillsammans med Nässjö landskommun Nässjö församling.

Folkmängden i församlingen utgjorde den 1 januari 1938 11,380 personer, varav i staden 9,750 och i landskommunen 1,630 personer.

Beslutanderätten i församlingen utövades fram till år 1932 av kyrkostämman. Från och med nämnda år utövas denna rätt av kyrkofullmäktige, bestående av 40 ledamöter. Partiställningen i kyrkofullmäktige under år 1938 har varit följande: 20 socialdemokrater, 7 höger, 7 folkpartister, 2 nationella och 3 bondeförbundare samt 1 utom partierna. 34 ledamöter tillhöra Nässjö stad och 6 ledamöter Nässjö landskommun.

Under år 1938 har kyrkofullmäktige haft följande sammansättning:

C. A. H. Sjögren, kyrkoherde.	C. Hertzman, läderhandlare, (f),
B. Malmberg, kamrer, (s),	O. Hultquist, grosshandlare, (h),
I. Almen, folkskollärare, (h),	A. Isacson, bankkassör, (bf),
E. Andersson, snickare, (s),	A. Johnsson, kommunalborgmästare, (s),
R. Andrén, tandläkare, (h),	G. Lövgren, tapetserare, (s),
G. Appelquist, snickare, (s),	J. Magnusson, fabriksarbetare, (s),
G. Arin, stationsförmän, (s),	T. Melin, vagnförmän, (f),
H. Blom, lokomotivförmän, (s),	A. Möllerström, kvarnägare, (f),
E. Borg, kontorist, (s),	A. Nilsson, bokbindare, (s),
G. Borg, bandsägare, (s),	H. Norén, banvakt, (s),
E. Carlsson, lokomotiveldare, (s),	N. Nyquist, oljeinspektör, (s),
A. Carlsson, järnarbetare, (s),	E. Olsson, överbanmästare, (f),
O. Dahlström, köpman, (h),	G. Petersson, trafikbiträde, (s),
C. H. Ekdahl, f. d. bangårdsmästare, (s),	E. Pohlman, f. d. lokomotivförmän, (s),
V. Engblom, rektor, (h),	Ingeborg Rosén, fru, (f),
M. Forsberg, redaktör, (s),	V. Rydén, trävaruhandlare, (f),
Hj. Fransson, kontorist, (h),	C. Svensson, lantbrukare, Bäckafall, (bf),
A. Hagerén, överlärare, (s),	K. Svensson, lantbrukare, Hästrum, (bf),
Maja Hellström, fru, (h),	S. Tufvesson, kamrer, (h),
A. Herentz, kamrer, (h),	A. Weidel, folkskollärare, (f),

Ordförande i kyrkofullmäktige har under hela dess tid varit kyrkoherde C. A. H. Sjögren och vice ordförande kamrer B. Malmberg.

För beredning av ärenden, som skola behandlas av kyrkofullmäktige, har tillsatts ett beredningsutskott, som består av 7 ledamöter. Ordförande har under hela tiden varit kommunalborgmästare A. Johnsson. Som vice ordförande hava fungerat under tiden 1932 till år 1935 brandchef C. O. Cederholm och från sistnämnda år grosshandlare O. Hultquist. Övriga ledamöter under år 1938 hava varit kamrer B. Malmberg, kontorist E. Borg, oljeinspektör N. Nyqvist, kamrer A. Herentz och vagnförmän T. Melin. Sekreterare i kyrkofullmäktige och dess beredningsutskott har under år 1938 varit folkskollärare Ingemar Almén.

Under kyrkofullmäktige handhaves den kyrkliga kommunens förvaltningsangelägenheter från och med år 1919 av kyrkorådet och skolrådet var för sig. Dessförinnan handlades ärendena av ett gemensamt kyrko- och skolråd.

Revisorer för granskning av den kyrkliga kommunens räkenskaper och förvaltning under år 1938 hava varit direktör Fr. Anderzon, folkskollärare A. Lundell och möbelsnickare E. Johansson.

Kyrkan.

Inom det område, som kom att utgöra Nässjö stad, fanns redan vid stadsblivandet kyrka, invigd år 1909, och kyrkogård. Under år 1924 uppfördes å kyrkogården gravkapell, vilket invigdes den 12 december samma år. Sedan kyrkogården på grund av behov av ökat utrymme utvidgats, invigdes den i sitt nuvarande skick den 14 november 1926. År 1926 ägde restaurering av den i staden belägna kyrkan rum, varvid bland annat tillkom ny altartavla. Under år 1938 uppfördes nytt församlingshem i staden, vilket invigdes den 10 december 1938.

Kyrkoherdar under tiden 1914—1938 hava varit åren 1914 till 1919, då Nässjö efter att förut hava bildat gemensamt pastorat med Barkeryds församling blev eget pastorat, A. Bergh och

efter sistnämnda tidpunkt C. A. H. Sjögren, vilken fortfarande innehar kyrkoherdebefattningen. Komministrar hava under samma tid varit C. A. H. Sjögren 1914—1919, C. M. Palmgren 1914—1928, G. Pontén 1928—1938 och sedan innevarande är O. Hartman.

Organist och kantor har sedan år 1892 varit Justus Andrén, vilken fortfarande innehar befattningen.

Kyrkans angelägenheter handhavas närmast av kyrkorådet, som består av kyrkoherden i församlingen som ordförande och 9 ledamöter. Under år 1938 har kyrkorådet haft följande sammansättning, ordförande kyrkoherde C. A. H. Sjögren, ledamöter kontorist Ejnar Borg, snickare Lage Carlsson, snickare J. Edv. Åkerberg, stationsförman Gustav Arin, grosshandlare Oscar Hultquist,

Församlingshemmet.

folkskollärare Ingemar Almén, fabrikör C. J. Rylander, lantbrukare K. Svensson i Hästrum och vagnförman Teofil Melin.

Sekreterare och kyrkokassör har varit folkskollärare I. Almén.

Inom församlingen bedrivs en mycket livlig ungdomsverksamhet, vilken sedan nya församlingshemmet nu kommit till väntas ytterligare utökad. Den sociala hjälpverksamheten intager ett framstående rum.

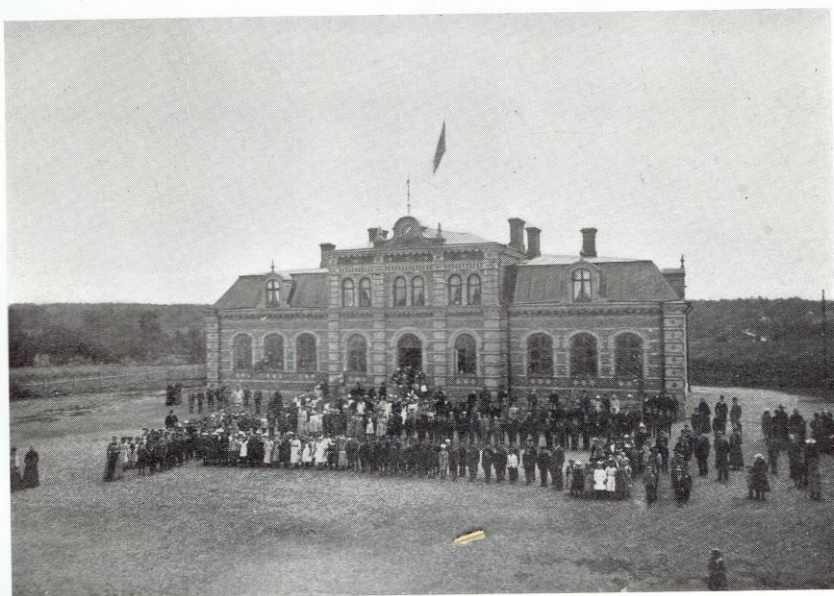
Ett omfattande frikyrkligt arbete bedrivs inom staden. Bland verksamma föreningar på området må nämnas Nässjö Missionsförsamling, Nässjö Metodistförsamling, vilken är nära knuten till Nässjö Barnhem, K. F. U. M., K. F. U. K., Nässjö Elimförsamling, Frälsningsarmén, Nässjö Fri-församling och Nässjö Baptistförsamling. Medlemsantalet i nämnda församlingar utgöra tillsammans cirka 1,500.

Även de frikyrkliga samfunden bedriva en livlig ungdomsverksamhet och en omfattande social hjälpverksamhet.

Folk- och fortsättningsskolorna.

Nässjö stad bildar tillsammans med Nässjö landskommun ett gemensamt skoldistrikt.

Närmast under kyrkofullmäktige handhas skoldistriktets angelägenheter av skolrådet, som består av 11 ledamöter. Under år 1938 har skolrådets sammansättning varit följande: ordförande kyrkoherde C. A. H. Sjögren, vice ordförande disponent H. Lückander, ledamöter bokbindare A. Nilsson, överlärare A. Hagerén, f. d. lokomotivförare E. Pohlman, folkskollärare I. Almén, över-

Centralskolan före ombyggnaden.

banmästare E. Olsson, kontorist G. Ohlsson, lokomotivförare H. Blom, kontorist Hj. Kvist och snickare G. Stål.

Sekreterare i skolrådet har under år 1938 varit överlärare A. Hagerén och skolkassör från och med år 1934 bokbindare A. Nilsson.

Undervisningen inom skoldistriktet bedrivs för närvarande i fem skolor, Centralskolan och Åkers skola, belägna i staden, Gamlarps, Bäckafalls och Södra Mälens, belägna i Nässjö landskommun, varjämte Nässjös och Barkeryds skoldistrikt gemensamt bedriva undervisning i Mossviks skola, belägen i Barkeryds församling. Ny, modern folkskolebyggnad är under uppförande i stadsdelen Nyhem i Nässjö stad.

Den största av skolorna, Centralskolan, har utbyggts i tre etapper. År 1886 uppfördes den mellersta delen, år 1910 den östra flygeln, mot Rådhusgatan, och 1918 den västra flygeln, mot Storgatan. Under år 1938 har uppförts ytterligare en nybyggnad vid Centralskolan, varjämte omfattande förbättringsarbeten utförts i den förutvarande byggnaden.

Bäckafalls skola uppfördes och invigdes för sitt ändamål från och med år 1921. Ny lärarebo-stad uppfördes i Södra Målen under år 1929.

Av skolorna inom distriktet äro de inom staden belägna A- skolor, under det de övriga till-höra B-1 formen.

Centralskolan efter första tillbyggnaden.

Beslut om ett sjunde skolår föreligger men kan ej förverkligas förrän lokalbehovet blivit genom uppförandet av den nya folkskolebyggnaden tillgodosett.

Goss- och flickslöjd är anordnad vid samtliga distriktets skolor.

Antalet lärarekrafter vid Centralskolan och Åkers skola utgjorde vid 1914 års början 17.

Höstterminen 1938 utgör lärareantalet 37, varav 1 överlärare, 11 ordinarie och 1 extra manliga folkskollärare, 6 ordinarie och 1 extra folkskollärarinnor, 12 ordinarie och 2 extra småskollärarinnor, 2 lärarinnor i hushållsgöromål och 1 slöjdlärarinna.

Överlärare hava varit: 1918—18932 Justus Andrén, 1932—1937 Karl Bäckstrand och från sistnämnda år Algot Hagerén.

Antalet skolbarn vid Centralskolan och Åkers skola under 25-årsperioden framgår av följande tabell:

vårterminen 1914	770	höstterminen 1928	1,184
höstterminen 1918	1,163	„ 1933	1,097
„ 1923	1,115	„ 1938	873

Från och med år 1920 åtnjuta samtliga skolbarn inom skoldistriktet fria läroböcker, fri förbrukningsmateriell och fri slöjdmateriell. Skoldistriktets kostnader för ifrågakvarande ändamål har under den gångna tiden uppgått till 10 å 12,000: — kronor per år.

Centralskolan efter till- och ombyggnaden.

Skoltandvården är inom distriktet sedan omkring lika lång tid tillbaka helt genomförd. Samtliga skolbarn erhålla fullständig tandvård. De årliga kostnaderna uppgå till cirka 9,000: — kronor och betalas helt av skoldistriktet. Skoltandläkare äro F. Hörding och R. Andrén.

Vid skolan finnes anställd skolläkare. Befattningen innehaves av med. lic. N. Frykman.

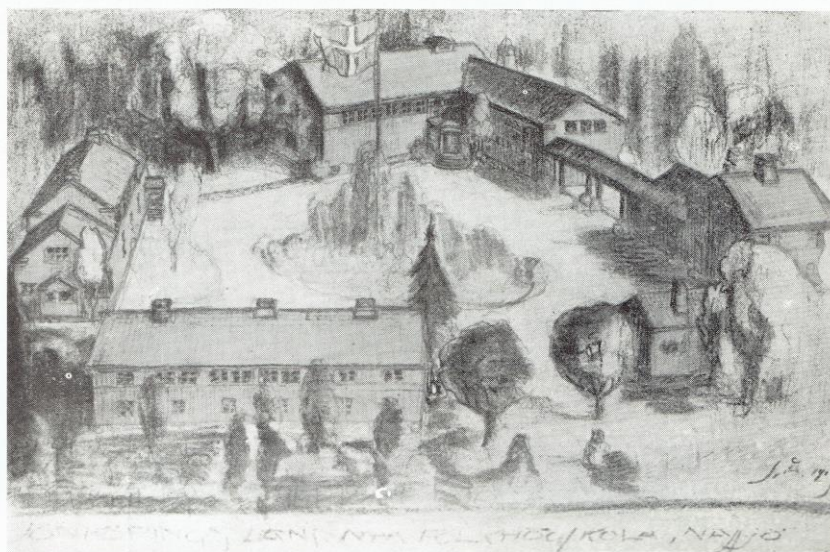
Fråga angående anställande av skolsköterska är under utredning.

Sedan omkring tjugo år tillbaka har bispisning av skolbarn varit anordnad vid Centralskolan. Denna verksamhet har dock under hela tiden haft karaktären av provisorium. Höstterminen 1938 utgör antalet barn, som erhålla bispisning i skolan 38 stycken. Varje barn har erhållit två frukostmål i veckan. Förslag om ett mera rationellt ordnat bispisningssystem föreligger och blir inom den närmaste tiden föremål för kyrkofullmäktiges prövning.

Skolbad är anordnat i Centralskolan. Samtliga skolbarn erhålla kostnadsfritt 2 bad i månaden.

Jönköpings läns folkhögskola i Nässjö.

Vid Sörängen i Nässjö stad men utanför dennas planlagda område ligger Jönköpings läns folkhögskola. Den är belägen vid gamla Eksjövägen i en lantlig trakt nära 3 km. från järnvägsstationen. Där fick folkhögskolan sitt hem 1915 efter att ha fört en ambulerande tillvaro från sin grundläggning 1876, först i Värnamo till 1887, därefter i Tranås samt slutligen i Nässjö från 1897,

Perspektivbild från Folkbögskolan.

där Nässjö kommun lät uppföra en särskild folkhögskolebyggnad med vackert läge vid stadsparken och Ingsbergssjön. Denna var dock ej uteslutande avsedd för folkhögskolan utan innehöll även en kommunalsal samt lägenheter, som voro avsedda för uthyrning. Här startade Nässjö folkhögskola, som den oftast kallades, i två undervisningssalar med ett materialrum, två elevrum samt

Pelargängen å Folkbögskolan.

Gläntan, Folkbögskolan.

bostad för vaktmästaren ävensom en lägenhet för skolans föreståndare, vilken senare dock uthyrdes av kommunen. Skolan hade tidigare blott haft en manlig vinterkurs men utvidgades från 1898 med en sommarkurs för flickor. Elevtillströmningen blev under de första åren i Nässjö mindre, än den varit i Tranås, men skolan samlade på grund av sitt centrala läge flera elever från avlägsnare

Elev- och rektorsbostaden, Folkhögskolan.

Elevbostaden, Folkhögskolan.

delar av länet, än den tidigare gjort. 1901 upprättades en lantmannaskola som andra årskurs vid vinterkursen. Den blev mycket litet besökt och nedlade 1912 sin verksamhet.

1914—1915 lät landstinget uppföra ett större byggnadskomplex vid Sörängen för att skaffa skolan ett eget hem, där den med tillräckliga undervisnings- och bostadslokaler för lärare och elever skulle kunna verka ostörd av staden. Det ursprungliga byggnadskomplexet bestod av fem byggnader.

der, som förlades omkring en stor gård med vacker lövskogsvegetation och med en gammal ek som vårdträd. Till byggnadskostnaderna bidrog Nässjö stad och landskommun med 20,000: — kronor. Den vackra byggnadsplanen på omkring fem tunnland hade skänkts till landstinget av kyrkovärden A. J. Gustafson i Sörängen.

Lärarebostaden, Folkbögskolan.

Skolbyggnaden, Folkbögskolan.

Skolans elevantal hade från 1901 varit i stigande och steg redan under början av Sörängstiden starkt, så att det under läsåret 1915—1916 uppgick till 87. Under de sista fem åren har skolan i medeltal haft 172 elever om året.

Antalet undervisningsavdelningar har även ökats. Från 1918 har en husmodersskola varit anordnad som andra årskurs vid sommarkursen. Från 1923 har med ett avbrott av två år en teore-

tisk övre avdelning varit i verksamhet under vinterkursen. Denna, som från 1928 varit mycket besökt, har under de flesta år omfattat även en tredje årskurs. Särskild kvinnlig avdelning med från manliga avdelningen skild undervisning har från och med 1930 varit anordnad vid vinterkursen. I första årskursens manliga avdelning är en särskild lantbruksavdelning i verksamhet. Skolan har under de senare åren ej på långt när kunnat taga emot alla inträdessökande. Trots att skolan kan taga emot ett 70-tal elever i sina bostäder, måste rum utanför skolan anskaffas åt ett 40-tal elever, men alla kunna intaga sina måltider på skolan.

Skolan har efter 1915 flera gånger tillbyggt. 1925 uppfördes byggnader för husmodersskolan med elevbostäder samt en vävstuga. 1932 om- och tillbyggdes skolhuset ävensom matsalen. 1936 uppfördes en stor kombinerad lärar- och elevbostad, varjämte lärarbostaden ombyggdes till rektorsbostad med expeditionslokal. 1938 har elevhushållets byggnad ombyggts och betydligt utvidgats. Dessutom har skolans område utökats med ungefär 5 tunnland åt söder, och vattenledning har på stadens och landstingets bekostnad utdragits från Nässjö. Värmeledning har för 5 år sedan installerats i alla hus, som saknat sådan. Skolans elevförbund har på skolans område uppfört en liten gammelgård samt ett ungdomshärbärge med ett 70-tal sängplatser, som användes vid skolans stora fester samt vid kurser och konferenser av olika slag, som ofta hållas på skolan av olika organisationer. Röda korset har låtit uppföra en demonstrationsbastu.

De hus, som finnas på skolan, innehålla ett 90-tal rum och salar.

Skolan äges av länets landsting.

Skolans föreståndare under tiden 1876—1911 var fil. d:r Victor Öberg och har därefter varit fil. d:r Johannes Boëthius. Skolan har en ordinarie lärarstab på 5 personer, dessutom 2 e. o. ämneslärarinnor, 4 slöjd- och vävlärarinnor, 2 skolkökslärarinnor samt 5 timlärare.

Motiv från Folkbögskolan.